218

N NASIONAL RI

552

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Bat. Gen.
XX
552

# .KSGEZONDHEID IN ONZE WEST-INDISCHE KOLONIËN

DOOR

H. VAN KOL

Overdruk uit de West-Indische Gids No. 4, Augustus 1919

PERPUSTAKAAN NASIONAL R.I.
Tanggal : 22-7-2016
Nomor Induk : 9400/pr-musi/10
BIB - ID :
ITEM - ID :
Asal : Museum Pusat

Rp 262.880

XX 552

# DE VOLKSGEZONDHEID IN ONZE WEST-INDISCHE KOLONIËN

DOOR

H. VAN KOL

Overdruk uit de West-Indische
Gids No. 4, Augustus 1919

BAT. GENOOTSCHAP VAN K.EN W.

PERPUSTAKAAN NASIONAL RI

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

# DE VOLKSGEZONDHEID IN ONZE WEST-INDISCHE KOLONIËN

DOOR

H. VAN KOL.

*Het Surinaamsche vraagstuk is voor een een groot deel een hygiënisch vraagstuk.*

Ook voor het andere deel der West-Indische kolonie geldt deze kernspreuk van den oud-Gouverneur, Baron van Asbeck, geuit in het Indisch Genootschap op 28 Januari 1919, en — ofschoon van onwil der Regeering in deze bezwaarlijk kan worden gesproken — was het wel degelijk onverstand harerzijds, dat zij dit levensbelang voor deze gewesten niet beter heeft behartigd. De geldelijke uitgaven daaraan verbonden zouden immers ruimschoots worden vergoed door toename van het levensgeluk en het voortbrengingsvermogen der inwoners, konden dus veilig onder de productieve uitgaven worden gerangschikt. De wetenschap onzer dagen geeft de middelen aan de hand om de volksgezondheid te verbeteren en mits geld is het personeel voor de uitvoering daarvan ongetwijfeld te vinden.

Wordt de balans der Regeeringsdaden opgemaakt, dan kan zij op haar credit boeken het ernstig streven om epidemiëen buiten de grenzen te houden, doch kan een flauwhartig optreden tegen de volksziekten in het land zelf in vele gevallen niet worden tegengesproken. In hoeverre de Internationale Conventie op Sanitair gebied haar plichtsgevoel in het eerste geval heeft beïnvloed behoeft thans niet te worden beoordeeld, doch een behoorlijke, ja vaak strenge uitvoering der quarantainevoorschriften, slaagde er in beide koloniën zoowel voor pest als cholera te sparen en in den regel de *gele koorts* te weren. De krachtige maatregelen tegen deze besmettelijke ziekte door de Amerikanen op Cuba genomen, onmiddellijk na den ondergang der Spaansche heerschappij, waardoor de Stegomyia-muskiet als overbrenger van den parasiet stelselmatig werd uitgeroeid, terwijl alle lijders aan gele koorts aan strenge afzondering werden onderworpen, dienden ons ten voorbeeld om deze

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

gevaarlijke kwaal, die vrij wel epidemisch heerscht langs de kusten van Zuid-Amerika en Midden-Amerika, vooral in Mexico, afdoende te weren[1]). In de laatste jaren is in de kolonie Curaçao geen gele koorts meer voorgekomen, ofschoon zich nog haarden van besmetting in de naaste omgeving bevinden, doch daar de Stegomyia-fasciata tot de gewoonste huismuskieten behoort blijft voortdurende waakzaamheid geboden[2]).

Het *quarantaine-etablissement* in Suriname in de modderige omgeving der verlaten redoute Leyden, is sedert het gedwongen verblijf van Van Kol (in 1903) veel verbeterd, doch dat vreeselijke „Rijk der Muskieten", geschetst in zijn „Naar de Antillen en Venezuela" is nog steeds de verblijfplaats van myriaden dezer gevaarlijke diertjes en daardoor alleen voor quarantaine ongeschikt. Op Curaçao heeft men geen reden tot klagen over een soortgelijke inrichting.

Voor de bestrijding van de *inheemsche ziekten* zijn, behalve de afzondering van de lijders aan lepra en framboesia, de verplichte vaccinatie van schoolkinderen en de hulp van Gouvernementswege verleend aan het Rockefeller Institute, dat de wormziekte (anchylostomiasis) wil uitroeien, de koloniale besturen in veel opzichten te kort geschoten, zooals nader zal blijken.

Daarbij zijn geen wetenschappelijke beschouwingen op medisch terrein te wachten, wat meer de taak is van mannen als Flu, Dr. J. Sack, Dr. Hovenkamp, Bonne en anderen, die door hun praktische ervaring, door hun kennis en wetenschap alleen bevoegd zijn tot deskundige beschouwingen. Menige belangrijke studie is trouwens bereids van hun hand verschenen. Ook uit die rijke bron van kennis der Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië, onder Redactie van Dr. H. D. Benjamins en Joh. F. Snelleman, is op dit gebied veel wentenswaardigs te putten; het is te hopen, dat zulke mannen ook in dit jonge tijdschrift zullen voortgaan het menschdom te verrijken met hun pennevruchten, waarvoor een nadere studie der *tuberculose* in Suriname en Curaçao, evenals het vraagstuk der *kolonisatie* van *Europeanen* wel mag worden aanbevolen.

Een ernstig onderzoek naar de *voedingswaarde* der heden in zwang zijnde levensmiddelen ware eveneens een dankbaar en

[1]) Men leze daarover de Questions Diplomatiques et Coloniales van 15 Augustus 1903.

[2]) Jaarverslag van den Openbaren Gezondheidsdienst op Curaçao 1917 p. 4.

PERPUSTAKAAN NASIONAL

nuttig werk te noemen, ten einde daarin verbetering te brengen. De *Surinaamsche inboorling* voedt zich voornamelijk met bananen en enkele aardvruchten, terwijl de zooveel voedzamer rijst meer door de geïmmigreerde Javanen en Britsch-Indiërs wordt genoten; de kinderen worden, in den letterlijken zin des woords, volgestopt met „gongotee" een pap van bananenmeel. Hun voorliefde voor sterk gezouten spijzen leidt tot het gebruiken van veel „zoutvleesch", spek, ham, bakeljauw en andere gezouten visch inplaats van versche visch en vleesch ; groenten worden weinig genuttigd [1]). Het vleeschverbruik wordt op niet hooger dan 15,6 kilogram per hoofd van bevolking en per jaar geschat[2]) ; tegen het nuttigen van visschen, die geen duidelijke schubben hebben, bestaat een volksvooroordeel als zouden deze gladde visschen lepra veroorzaken. De keuring van levensmiddelen werd in 1911 geregeld. Ook in *Curaçao* is de gewone volksvoeding voor de volwassenen ontoereikend voor het dagelijks verrichten van zwaren arbeid, die toch nog geschiedt en een getuige is voor de taaiheid van het ras. Deze gewone volksvoeding bestaat als maximum uit ½ kan in water gekookte maïsmeel (foendsji) voor een volwassen man per hoofd, een paar kleine witte broodjes met wat koffie, wat boontjes en een stukje gezouten visch of vleesch.

Voor een exacte beoordeeling zouden onderzoekingen naar calorische waarde en eiwit-minimum gewenscht zijn. De keuring van eet- en drinkwaren is, althans in de Verorderingen, voldoende geregeld.

Over de *woningtoestanden* mist men, jammer genoeg, afdoende gegevens in de Encyclopaedie[3]) doch in den regel schijnen de woningen der armen, te *Paramaribo* althans, overbevolkt te wezen, ondoelmatig gebouwd, en worden vooral de slaapkamers onvoldoende geventileerd. De zindelijkheid der erven laat verder dikwijls te wenschen over, terwijl de open riolen langs de openbare wegen dienden te verdwijnen, wat thans „achterwege wordt gelaten wegens de kosten" (Mem. van Antwoord Gouverneur ; begrooting 1919 p. 39).

Voor de hoofdplaats van *Curaçao* drong de Openbare Gezondsheids Commissie in haar zoo belangrijk rapport over 1917,

[1]) Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië p. 722.
[2]) Keuringdienst door Dr. J. Sack (1916).
[3]) Zie blz. 552, 1e kolom.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

aan op verbetering der woningtoestanden, die op hygiënisch gebied veel te wenschen overlaten.

Wat de *drinkwatervoorziening* betreft, kan voor de beide koloniën, moeilijk een te scherp oordeel worden geveld. Reeds ten tijde van den Gouverneur Mr. Tonckens (1896—1899) werd in *Suriname* een studie-Commissie benoemd om door verbetering van het drinkwater tal van parasitaire ziekten der spijsverterings-organen te voorkomen. Haar Rapport werd echter geheim gehouden, en in 1910 had een nieuw onderzoek plaats, dat de voorziening in deze voorname levensbehoefte als „beslist onvoldoende" kenschetste. Nog steeds wordt thans het regenwater van dikwijls vuile en verontreinigde daken, opgevangen in bakken of in open vaten ware kweekplaatsen voor muskieten ; dan wel verkregen uit putten, die althans op de laag gelegen erven slecht zijn te noemen en vaak op korten afstand van de latrines zijn gegraven.

In de Districten Coronie en Nickerie, waar het putwater langs de kust brak is, drinkt men liefst „zwamp"-(moeras) water en heeft dan nog vaak gebrek gebrek daaraan. „In het algemeen mag men (voor Suriname) zeggen, dat het koloniaal bestuur is te kort geschoten in de behartiging van dit volksbelang", (Encyclopaedie p. 736), en voor *Curaçao* moet een zelfde vonnis worden geveld.

En juist voor de Benedenwindsche eilanden, met hun geringen regenval en tijdperken van langdurige droogte, is dit vraagstuk van overwegend belang. Regenbakken, putten en „water-plantages", die op karren hun water — soms tegen hoogen prijs — rondventen, moeten daarin voorzien ; op Aruba zelfs vaak vervuilde „tankies" of waterkuilen. De gevolgen blijven dan ook niet achterwege ; van buikaandoeningen en typhus kan men sedert tal van jaren in de Koloniale Verslagen lezen voor alle drie deze eilanden. Vooral op Aruba is het verzamelde oppervlakte-water, terwijl in den omtrek vee wordt geweid en faecaliën worden gedeponeerd, buitengewoon slecht en een rijke bron van „waterborne" infecties, waardoor ook de melk wordt besmet. Ook op de Bovenwindsche eilanden drinkt men opgevangen regen- en putwater ; langs de kust meestal brak geworden.

Britsch-Guyana en de naburige eilanden der Antillen geven ons een beschamend voorbeeld, wisten door Artesische boringen

en waterleidingen voldoende in alle behoeften te voorzien. Prof. Harrison, slaagde er, Augustus 1913 in, in Demerara op 560 voet diepte een rijke wel aan te boren. In Suriname bleef het bij plannen en proefboringen, terwijl een aftapping uit de bovenrivier te kostbaar wordt geacht. Evenmin is het op Curaçao ooit tot een ernstige proef gekomen.

En toch is, zooals Dr. Sack in zijn bovengenoemd werk terecht opmerkt, het aanleggen van een goede waterleiding een van de belangrijkste hygiënische maatregelen. Het drinkwater toch kan allerlei pathogene mikro-organismen in het menschelijk lichaam brengen. Besmettingen met typhus, cholera, dysenterie door middel van drinkwater zijn overbekend. Bovendien kunnen larven van anchylostomum, necator strongyloides, schistosomum, dracunculus medinensis en tal van andere wormen in het water voorkomen, terwijl de nu nog onbekende oorzaak van vele chronische ziekten misschien mede in slecht drinkwater is te zoeken.

Echter op geheel andere wijze is een goede waterleiding nog in de tropen van niet te onderschatten hygiënische beteekenis. Immers vóór de waterleiding er is, zal de bevolking het regenwater van de huizen opvangen in vaten, kuipen, blikken, enz. En nu is gebleken, dat al deze grootere en kleinere waterreservoirs broedplaatsen par excellence zijn voor vele muskieten.

In hoeverre dit gemis aan voorzorg de sterfte heeft doen toenemen is bezwaarlijk onder cijfers te brengen. Door de meer dan gebrekkige statistiek, zijn over de *sterfte der bevolking*, in geen enkel der Nederlandsche koloniën, betrouwbare gegevens te verkrijgen, evenmin als over de doodsoorzaken, hoe noodig beiden ook mogen wezen voor de kennis der meest heerschende ziekten en der middelen van bestrijding.

Het onderscheid in sterfte en gezondheidstoestand is groot tusschen het vochtige Suriname en het droge klimaat van *Curaçao* : tropische ziektevormen als malaria, gele koorts en cholera ontbreken in Curaçao bijna geheel, toch is bij een doelmatige inrichting van den gezondheidsdienst nog heel wat te verbeteren onder het physiek zoo sterke Negerras. Blijkens de Koloniale Verslagen loopen de sterfte cijfers sterk uitéén; zoo was dit b.v. 14,2 per duizend inwoners in *1902* tegen 25,0 in *1903* en 15,1 in *1917*. Voor de kleine Engelsche Antillen vond ik (in de jaren

1900 tot en met 1904 ) = 20,9, voor Barbados = 24,9 en Cuba = 16,6 per duizend inwoners.

Voor *Suriname* was zulks 22,5 gedurende diezelfde jaren tegen 26,9 in Britsch-Guyana ; doch Paramaribo gaf in vroeger jaren (1877 tot en met 1887) veel hoogere cijfers en wel 40,6 met een maximum van 51,4 per duizend inwoners. In de latere jaren (1911 t/m 1915) waren de cijfers veel gunstiger, namelijk gemiddeld = 32,3, dus lager dan in Georgetown, met 44,4 p/m. Verder is de sterfte onder Creolen er aanzienlijk grooter dan onder de aangevoerde onder contract werkende Britsch-Indiërs en Javanen, waarvan in de jaren 1896 t/m 1905 respectievelijk 16,8 en 19,6 p/m jaarlijks overleden ; voor 1917 waren deze cijfers 9,6 en 8,8 p/m van de gemiddelde bevolking der respectieve immigranten. Flu schrijft, in een lezing te Paramaribo op 27 September 1910 gehouden, de geringe toename der bevolking toe aan de relatief groote sterfte onder de mannen, het groote percentage levenloos geborenen en een betrekkelijk zeer ongunstige kindersterfte. Noch de tallooze slaven, die er in den loop van anderhalve eeuw zijn ingevoerd ; noch de stroom van vreemde werkkrachten, die er gedurende de laatste halve eeuw er wordt heengeleid, hebben de kolonie genoegzaam afstammelingen kunnen schenken. Een vruchtbaar land, 5 maal zoo groot als Nederland, 1/6 grooter dan Java met zijn ongeveer 35 millioen inwoners, telde in *1862* niet meer dan 53, in 1910 86 en in *1917* 105 duizend inwoners, de ongeveer 10 duizend Indianen en Boschnegers buiten rekening gelaten. En deze meestal anaemische bevolking lijdt er nog zwaar aan bloedziekten en parasieten, waaraan ook de dieren lijden, evengoed als de aan het klimaat zoo aangepaste Boschnegers en Indianen[1]) waaronder de zoo licht te bestrijden mazelen veel slachtoffers maken.

Over de *ziekenverpleging* valt in *Suriname*, rekening houdende met de omstandigheden, niet te klagen. Tal van ziekten uit de goudvelden, van de plantages en der balata-ondernemingen vinden een toevlucht in het *Militair Hospitaal*, grootendeels dienende voor niet militairen, dan wel in het particulier *R. K. Ziekenhuis*, wat het sterftecijfer van Paramaribo grooter maakt.

Eene school voor opleiding van district-geneesheeren ver-

[1]) Indische Mercuur 21 Februari 1919.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

schaft goede inheemsche hulpkrachten, doch een onderzoek naar de waarde van Inlandsche geneesmiddelen, die steeds veelvuldig en vaak met goede resultaten worden gebruikt, verdient nog steeds aanbeveling. Zelfs de inenting speelde in de inlandsche geneeskunde een belangrijke rol, lange jaren vóór deze ni Europa werd toegepast. Inentingen, soms gepaard aan een strenge diaetetiek, worden door de inboorlingen toegepast op slangenbeten, tegen urethritis, dermatosen, filariose en zelfs tegen syphilis[1]).

Op *Curaçao* maakte, reeds 31 Mei 1903, het *Militair* Hospitaal bij mijn bezoek een uitnemenden indruk, zoowel wat de ligging als den bouw, evenals het verplegers-personeel en de toewijding der geneeskundigen betrof, terwijl voor een goede ventilatie werd zorg gedragen. Ook van de R. K. ziekenverpleging wordt veel goeds vernomen en was het ziekenhuis vroeger dikwijls te klein voor de vele patiënten, meestal behoorende tot de mingegoede klassen. Doch over gemis aan geneeskundige hulp buiten de hoofdplaats, werden meermalen klachten vernomen, zoodat er heel wat menschen stierven wegens gebrek aan genees-of heelkundige behandeling. Een soortgelijke grief kan niet zonder grond worden geuit in verband met de

*Bestrijding der Volksziekten.*

*Oogziekten*, vooral trachoom, werden reeds sedert tal van jaren onder de schoolkinderen van *Suriname* veelvuldig aangetroffen. In 1905 o.a. bleken van de 4.730 leerlingen der gesubsidieerde scholen er niet minder dan 1.138 daardoor aangetast[2]). In de Memorie van Antwoord begrooting 1908 p. 6, werd regelmatig inspectie door schoolartsen op trachoom en op adenoïde vegetaties in het uitzicht gesteld. Wat het laatste betreft hebben de Koloniale Staten in hun V. V. over 1911 er nogmaals op aangedrongen om, als officier van gezondheid, een specialiteit te zenden, die deze ziekte der neus- mond- en keelholten, zoo nadeelig voor de verstandelijke ontwikkeling van

---

[1]) Encyclopaedie West-Indië p. 643 en 724.

[2]) Te Paramaribo worden sedert 1889 de aan Trachoom en andere oogziekten lijdende kinderen op school behandeld.. Zie ook J. A. van Trotsenburg. Refractie-afwijkingen en trachoom bij West-Indische schoolkinderer. *Nederl. Tijdschr. v. Geneesk.* 1908. Eerste Helft no. 16.

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

de kinderen, kon bestrijden, wat tot heden nog steeds niet is geschied.

In de Memorie van Toelichting der begrooting van *Curaçao* voor dit jaar wordt al weer op het veelvuldig voorkomen van trachoom in de scholen van St. Eustatius gewezen, terwijl (blijkens het reeds meermalen vermelde Jaarverslag van den Gezondheidsdienst) ook onder de algemeene bevolking veel ernstige oogaandoeningen voorkomen.

Aan het meest krachtige bestrijdingsmiddel der *tuberculose*, door daarmede een aanvang te maken bij de kinderen, is blijkbaar nog niet eens gedacht ; het geven van hygiënische wenken aan schoolkinderen zou eveneens geen overdadige weelde zijn te noemen. Ofschoon door gemis aan een ernstig onderzoek men daarvan nog weinig weet, staat de groote vatbaarheid van het Negerras voor deze ziekte buiten twijfel, vooral daar de stoffige wegen voor de longen steeds groote gevaren opleveren, terwijl op Saba de huwelijken van nauwe bloedverwanten eveneens de tering schijnen in de hand te werken. Cijfers omtrent de mortaliteit in deze kunnen echter niet worden vermeld.

In *Suriname* is de sterfte aan tuberculose, blijkens mededeeling op het Tuberculose-Congres te Trinidad, kort geleden gehouden, alweer grooter onder de Creolen dan onder de Britsch-Indiërs en Javanen, doch ook daarover mist men alle statistische gegevens. Wel vond ik ergens dat de sterfte aan tuberculose in 1903 bijna $^1/_7$ of 14 % van alle sterfgevallen bedroeg.

Terwijl voor de bestrijding der tuberculose nog zeer weinig is gedaan, sloeg men reeds lang op Trinidad, Martinique, Demerara, enz. krachtig de hand aan de ploeg. Door hun verzwakt gestel en onvoldoende voeding een gemakkelijke prooi voor de bacil, wordt de onderlinge besmetting nog bevorderd door de zorgeloosheid der inboorlingen en de ongunstige hygiënische toestanden waaronder de kinderen leven.

Reeds in 1902 werd door mij op een onderzoek naar den omvang en de oorzaken der *kindersterfte* aangedrongen ; nà jaren dralens zijn thans eenige gegevens verzameld. Ook hier blijkt, dat de Creolen in veel ongunstiger omstandigheden verkeeren dan de van elders aangevoerde contract-koelies, wat voor Demerara op een Vergadering van den „Central Board of Health" op 9 Augustus reeds was bewezen. Hoofdoorzaak daarvan is de wijze waarop de zuigelingen gevoed worden, die men

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

tot stikkens toe vol stopt met bananen[1]), vaak onzuivere melk verstrekt, terwijl vooral aan de onwettige kinderen bitter weinig zorg wordt besteed door moeders, die zelf in armoede dan wel van prostitutie leven. De onvoldoende voeding der moeders, het verwaarloozen der zuigelingen gedurende haar arbeidstijd, het slapen dicht bij houtskoolvuur der waschvrouwen, onvoldoende verloskundige hulp, vroegtijdige zwangerschappen, het gebruik van vruchtafdrijvende middelen, zijn even vele redenen, dat vele kinderen in hun prille jeugd naar hun grafje worden gedragen.

Een overzicht van sterftecijfers van kinderen beneden 1 jaar, loopt in de verschillende jaren zoo buitengewoon uitéén, dat zij bezwaarlijk veel vertrouwen kunnen inboezemen. Zoo vond ik in officieele bronnen voor de jaren 1901—1902 en 1910 resp. 111, 167 en 132 van de 1000 geboorten, tegen 103 in *1919*. Voeg daarbij voor diezelfde jaren het aantal levenloos geborenen dan stijgen deze cijfers tot 187, 241, 220 en 163 per 1000 geboorten.

De overgroote meerderheid der geboorten grijpt plaats zonder bijstand van bevoegden, (in *1906* b.v. was dit met twee derden het geval), zoodat waarschijnlijk vele kinderen, die voor levenloos werden aangegeven, door deskundige hulp te redden waren geweest. In vele steden van Europa is de verhouding van levenloos tot levend geborenen 1:25, in Paramaribo bedraagt zij gemiddeld 1.8 (Flu l. c.), waarvan de oorzaken te zoeken zijn, behalve in de zooeven genoemde, nog in ziekten van vader of moeder (men denke aan geslachtsziekten), dan wel van beiden tegelijk. Bekking-anomaliën, een der gewichtigste barensstoornissen, komen er weinig voor ; vele kostbare kinderlevens gaan echter verloren door verkeerde hulp gepaard aan ruwheid der manipulaties.

Ook in de kolonie *Curaçao* is de *verloskundige hulp* slecht,

---

[1]) Men leze daarover het artikel „kanten" in de Encyclopaedie van West-Indië p. 398, dan wel het volgende :

Ze worden gewoon volgepropt, als zij het zoogenaamde „kanten" moeten ondergaan d.i. de neusgaten worden dichtgeknepen, de kaken van het arme wicht wijd open gesperd en dan de pap uit de drinkkalabas in den mond gegoten ; als deze marteling af is dan ligt zoo'n kind uren lang bewegenloos en geeft geen kik meer, zoodat de moeder haar werk kan verrichten, zonder last meer te hebben van het geschrei, ten minste voor een geruimen tijd.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

vindt men soms vroedvrouwen lijdende aan zware cataract en is ook wel daaraan het groot aantal levenloos geborenen te wijten.

Over de *krankzinnigenverpleging* valt weinig op te merken. Vóór het jaar 1895 was daarvan in *Suriname* eigenlijk geen sprake, bestonden alleen „bewaarplaatsen" voor gevaarlijke patienten. Op *Curaçao* liet zij nog in 1903 veel te wenschen over, doch is thans veel verbeterd, al is van gezins- of koloniale verpleging en van behoorlijken arbeid nog weinig of geen sprake. Het aantal geesteskranken is daar vrij groot te noemen ; op Marypoint (Saba) leeft een kolonie van ongeveer 50 personen, vrijwel allen idioot.

*Typhus*, *buikziekten* en *dysenterie*, die vooral de bewoners der *West-Indische elianden* teisterden en in Suriname veelvuldig in de goudvelden voorkomen, had de Regeering afdoende kunnen voorkomen, door de middelen toe te passen welke de wetenschap in zoo ruime mate heeft aangegeven, dus vooral door de verstrekking van gezond drinkwater. Terwijl in Suriname de amoeben meestal de verwekkers zijn der *dysenterie*, komt deze in Curaçao meer voor in den bacillairen vorm en dan vooral in de droge jaren, wanneer scheurbuik, dat vaste kenmerk van algemeen heerschende ellende, ook de meeste slachtoffers maakt, terwijl de inwoners het dure brandhout om het water te koken niet eens kunnen betalen[1]). *Buikloop*, een gevolg van het drinken van brak water en het nuttigen van slecht voedsel, blijkt meestal niet gevaarlijk, tenzij van buiten (vooral Venezuela) ingevoerd.

Over *Typhus* en paratyphus schrijft het meermalen aangehaalde Rapport op blz. 4 : „Typheuze buikziekten zijn in de geheele kolonie verspreid, behalve op Saba".

Het is zeer waarschijnlijk dat in de buitendistricten zeer veel, misschien wel de meeste kinderen al op vrij jeugdigen leeftijd typhus of paratyphus doormaken. Op Aruba is nu het proces tot staan gekomen, volgens de meening van den Gouvernementsgeneeskundige, zeer waarschijnlijk, omdat door een pandemie nagenoeg iedereen de ziekte had doorgemaakt.

Daarnaast moet echter, zeker in het stadsdistrict rekening worden gehouden met de contact-infecties. Bij het groote aantal personen die een typhoïd hebben doorgemaakt, moeten zich

---

[1]) Naar de Antillen, enz. (1903) p. 367

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

talrijke bacillendragers bevinden, die op alle mogelijke wijze huisgenooten en anderen kunnen infecteeren. Denkt men daarbij aan den gebrekkigen faecaal-afvoer, de aanwezigheid van eenige vee-kralen in de stad, met hun nasleep van vliegen, dan ligt de mogelijkheid van contact-infecties ook zeer voor de hand.

De bestrijding van typhus-infectie zal een van de voornaamste onderdeelen in den strijd tegen de verschillende, den gezondheidstoestand bedreigende, momenten moeten zijn.

Zij is echter zeer moeilijk, aangezien zij met vele andere hygiënische verhoudingen in verband staat.

De bevolking werd eveneens meerdere malen tegen het gebruik van ongekookt drinkwater en melk gewaarschuwd, hoewel bij deze waarschuwing niet aan een blijvend succes werd gedacht.

Het water dat op openbare scholen wordt verstrekt aan kinderen die geen gekookt water (melk ) meebrengen, werd van wege de Openbare Gezondheidsdienst gekookt.

*Lepra*, die in Suriname zulk een omvang heeft genomen, komt in *Curaçao* veel minder voor en schijnt geregeld af te nemen. Een tweetal kleine afzonderingsplaatsen op Curaçao en Sint-Eustatius voldoen aan de behoefte, daar deze beklagenswaardige menschen er, dank zij de toewijding van R.K. broeders en zusters, een liefdevolle verpleging vinden.

In *Suriname* echter komt deze melaatschheid der Middeleeuwen — niet het minst onder de Boschnegers — veelvuldig voor in alle drie vormen, die deze afzichtelijke ziekte kan aannemen. Het incubatie-tijdperk blijkt van langen duur ; meestal begint zij met vlekken op de huid, het gelaat wordt misvormd, het gebeente aangetast, teenen en vingers soms afgestooten en het einde dezer langzame verrotting is tot heden nog onverbiddelijk de dood.

Van de toegepaste geneesmiddelen is nog geen enkele proefhoudend gebleken; de bacil der ziekte is bekend doch tot inenting heeft men het nog niet kunnen brengen. In strijd met de meening van Noordsche deskundigen toonde Dr. Landré te Paramaribo duidelijk het besmettingsgevaar aan en wordt thans eindelijk algemeen erkend, dat strenge afzondering het éénige middel is om de verspreiding er van te voorkomen. Reeds in 1897 drong Pijttersen in de Tweede Kamer er op aan om in Suriname, dat „broeinest van lepra" (Dr. Salomons), de afzonde-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

ring toe te passen, terwijl nog lang daarna lepralijders koekjes bakten en kleeren maakten dan wel linnen waschten, voor de gezonden. Thans worden de lijders, die zich niet in eigen woning voldoende kunnen isoleeren, naar de Gouvernements-inrichting te Groot-Chatillon, dan wel naar de R.-K. of Protestantsche particuliere gestichten gezonden en hen tot wering van den lediggang, die op de reeds tot ontevredenheid neigende gemoedsstemming dezer lijders een slechten invoed heeft, doelmatigen arbeid verschaft, door de teelt van voedingsgewassen en het fokken van varkens. (Kol. Versl. 1918 p. 16).

De echte *pokken* zijn in de laatste halve eeuw in *Curaçao* niet meer voorgekomen, terwijl vroegere epidemieën er veel offers eischten en zij in de omliggende landen voortdurend voorkomen. Ook in *Suriname* bezweken daaraan velen, vóór de verplichte inenting er in 1904 werd ingevoerd.

De *filariose,* veroorzaakt door een parasitairen draadworm, was in *Suriname* onbekend tot het begin der 19de eeuw en komt niet voor onder de oorspronkelijke bewoners, de Indianen, noch, voor zoover bekend onder de Boschnegers. Tegenwoordig echter is zij sterk verbreid, vooral te Paramaribo. De culex-muskiet is daarvan de overbrenger en deze ziekte wordt, wegens haar wanstaltige misvormingen, waardoor kinderen rondloopen met dikke, vieze voeten en beenen, die bij volwassenen vergroeien tot olifants-beenen (elephantiasis), ten zeerste gevreesd door de inboorlingen.

„Bij de filariose kent men geen middel, dat de larven doodt, en ook na langdurig gebruik geen nefasten invloed op 't organisme uitoefent. Zoolang nog geen afdoende therapeutische maatregelen tegen de filariose zijn gevonden, dient men zich dus te bepalen tot de toepassing van prophylactische maatregelen, n.l. van overheidswege, b.v. het aanleggen van een centrale watervoorziening, verbetering van rioleering en van woningtoestanden, enz. Van particuliere zijde vooral doorvoeren van alle hygiënische maatregelen, als goede huid- en lichaamsverpleging, drinken van gekookt water, strijd tegen de muskieten, dus tegen stilstaande open wateren, slapen onder goed sluitende muskietenkleeden, zich zooveel mogelijk hoeden voor geïnfecteerde personen, enz.

Verder moet men letten op het houden van honden, lijdende aan filariose, of daarvan verdacht. Daar deze een gevaarlijke

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

bron van infectie voor den mensch kunnen opleveren, vooral als men niet met de noodige voorzichtigheid met deze dieren omgaat, is het van het grootste belang de verdachte en zieke dieren direct af te zonderen of af te maken[1]).

„Reeds Flu deelt in zijn filariarapport bladzijde 7, mede dat hij bij 60 % van de onderzochte vrouwen (kleurlingen) en de helft der onderzochte mannen, filaria aantrof en schreef dit toe aan de primitieve woon- en leefwijze. Onder de 34 candidaten voor Aspirant-Kommies, die voor de Commissie verschenen, werden 16 behept bevonden met filaria, d. i. ruim 18% en dit uit een sociaal meer bevoorrecht gedeelte der bevolking. Dit feit geeft waarlijk te denken. Nog steeds bestaat geen geneeswijze tegen deze ziekte en zijn wij uitsluitend aangewezen op het voorkomen daarvan. En dit bestaat hoofdzakelijk in het zich behoeden voor den beet van de muskiet, want dat filaria van den eenen mensch op den ander overgebracht wordt door muskieten is een vaststaand feit; of ze bovendien nog door drinkwater wordt verspreid is niet bewezen. De strijd op leven en dood met de muskieten zou het meest doeltreffend zijn, maar er kan reeds veel bereikt worden met het steeds slapen onder goed sluitende muskietenkleeden. En nu valt het geregeld op, hoe weinig Surinamers onder een klamboe slapen. Neemt men daar tegenover den Javaan, den Britsch-Indiër en den Chinees, dan merkt men dat deze lieden veel meer 't nut van zoo'n klamboe inzien.

Een Javaan en een Chinees, schaffen zich zoo'n muskietenkleed aan, zoodra ze 't betalen kunnen, zelfs een Britsch-Indiër overwint daartoe zijn aangeboren groote zuinigheid ; de Surinamer vindt zoo'n kleed te warm en slaapt liever met ramen en deuren potdicht. Deze verderfelijke gewoonte heeft reeds heel wat ellende gebracht ; haar na te laten valt klaarblijkelijk heel moeilijk"[2]).

Op de *eilanden* echter is zij zeldzamer en neemt zij minder kwaardaardige vormen aan. Aan haar bestrijding, evenals die der malaria en van de wormziekte, kan echter niet te veel kracht worden gewijd, noch behoeft men voor de, ten slotte goed

---

[1]) *Vleming.* Vergelijkend onderzoek omtrent filariase bij den mensch en bij den hond in Suriname p. 44.

[2]) „Suriname", 9 Augustus 1913.

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

rendabele, uitgaven terug te deinzen, vooral niet wat de beide laatstgenoemde en meest voorkomende volksziekten, betreft.

De *malaria* of moeraskoorts, oorspronkelijk toegeschreven aan moerasgassen, kan met vrucht bestreden worden sedert in 1880 de parasiet werd ontdekt en Ronald Ross de muskieten als overbrengers daarvan aantoonde. In afwijking echter van andere tropische landen komt zij minder voor in de halfduistere kuststreek met zijn poelen stilstaand water waar het van muskieten wemelt, dan in de meer, hoog gelegen binnenlanden, waar alleen de Negers kunnen leven en die door vreemdelingen niet ongestraft worden betreden, tenzij deze steeds tijdig hun muskietentent betrekken.

Door het verdelgen, van de muskieten, het ophoogen van terreinen dan wel de draineering van gronden, het gebruik van larvendoodende middelen en het prophylactisch toepassen van kinine, enz. heeft men de vanwege de daar steeds heerschende malaria, beruchte kanaalzône van Panama, de sterfte in 8 jaren (1906 tot 1914) van 49,01 tot 7,10 weten terug te brengen, dus bereids duizenden menschenlevens gered.

De activiteit van het Bestuur van *Suriname* valt daarentegen ten deze niet te roemen. Toen in het V.V. der Tweede Kamer voor de begrooting van 1901 op het veelvuldig voorkomen van malaria aldaar werd gewezen en aangedrongen om de bekende bestrijdingsmiddelen toe te passen, luidde het koele antwoord van den Minister, dat hij deze opmerking, „zou overbrengen aan den Gouverneur". Nog op 7 Maart 1916 moest schrijver er in de Eerste Kamer op wijzen, dat bij een onderzoek op enkele plantages was gebleken, dat niet minder dan 81 tot 85 % der koelies besmet was met malaria en op de Gouvernements-rubberonderneming Slootwijk, waar dus de Regeering zelve den gezondheidsteostand in handen had, dit ontzettende cijfer niet minder bedroeg dan 88 %! Van de Boschnegers zijn bijna allen, zelfs de kinderen, daardoor aangetast al is bij hen, ten deele immuun geworden, de mortaliteit niet groot te noemen. In het algemeen biedt blijkbaar het zwarte ras aan de malaria het beste weerstand, de kleurlingen beter naarmate zij meer negerbloed in de aderen hebben en lijden de blanken daaronder het zwaarst.

Deze chronisch verloopende infectie-ziekte heeft niet alleen een verderfelijken invloed op de bloedbereiding doch ook een

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

degeneerenden invloed op het nagelsacht en zwaar drukt de schuld op het Koloniaal bestuur, dat het in zoo hooge mate is te kort geschoten in het toepassen van bovenvermelde afdoende bestrijdingsmiddelen, daar alle uitgaven ruimschoots zouden zijn vergoed door winst aan levensgeluk der menschen, van arbeidskracht der werklieden en krachtiger physiek van het nageslacht.

Als een verblijdend begin van bestrijding mag hier begroet worden de ontwerp-muskieten-verordening door Gouverneur Staal op het eind van 1918 aan de Koloniale Staten aangeboden.

Daar op *Curaçao*, naar het schijnt geen anopheles-muggen worden gevonden, verder wegens de veelal heerschende droogte, door het ontbreken van moerassen en van een sterken plantengroei, komt malaria er nooit epidemisch voor, doch zijn de geïmporteerde gevallen er vrij talrijk, waartegen zonder veel moeite maatregelen waren te nemen.

En, indien mogelijk in nog meerdere mate, wordt in *Suriname* het menschdom geteisterd door de anchylostomiasis of *mijnwormziekte*. In vroeger jaren werd zij bijna uitsluitend waargenomen onder de immigranten, vooral die van Java afkomstig, doch tot in 1908 moest de Minister erkennen dat tegen deze kwaal, „nog geen maatregelen waren genomen". (Mem. van Antw. p. 6). Thans lijden bijna alle inwoners aan die ziekte, die het gansche geslacht anaemisch maakt en verzwakt, en toch met goeden wil geheel is uit te roeien, zooals bereids in Limburg en elders werd bewezen. Het Koloniaal Verslag van 1918 p. 15 maakt melding van een onderzoek, dank zij het Rockefeller Institute, in 1917, van 13,159 personen, waarvan 12,045 of 91,5 % door de ziekte bleken aangetast en niet minder dan 10.122 of 83,3 % spoedig herstelden, door het innemen van thymol en oleum chenopodium, waardoor de wormen werden verdreven. Genoemde commissie heeft 33 door lichtbeelden verduidelijkte lezingen voor de bevolking gehouden, welke lezingen werden bijgewoond door ongeveer 8200 personen ; bovendien heeft zij een 72.000 tal van vlugschriften, in het Nederlandsch, Neger-Engelsch, Hindostansch, Maleisch en Laag-Javaansch verspreid : hare totaal uitgaven bedroegen *f* 29.178 of nauwelijks *f* 2,90 per genezen lijder.

De oud-Gouverneur Baron van Asbeck, zeide daarover in het Indisch Genootschap het volgende : „De strijd tegen de in-

PERPUSTAKAAN NASIONAL REPUBLIK INDONESIA

heemsche ziekten wordt gestreden, maar met onvoldoende middelen, hetgeen voor hun bestrijding noodig is, is bekend. Alleen mijnwormziekte wordt op groote schaal bestreden. De Amerikaan Rockefeller verschaft daartoe middelen en wij dragen daar zelf een kleinigheid toe bij ; teekenende eisch der bestrijding was, dat de leidende geneesheer geplaatst moest worden onder den geneeskundigen inspecteur. Voor ons ligt daarin een vingerwijzing : de mijnwormbestrijding moet deel zijn van een algemeenen strijd tegen ziekten en ziekte bevorderende toestanden". Eerst in de laatste tijden werd krachtige medewerking bij het koloniaal bestuur gevonden, dat 10 Sept. 1917 een Verordening uitvaardigde houdende bepalingen tot wering van de anchylostomiasis.

Een zesde eeuw geleden (November 1902) vestigde Van Kol in de Tweede Kamer de aandacht op dee meest voorkomende ziekte in Suriname; in 1908 werd van Regeeringswege beloofd de lijders „in observatie" te nemen ; in 1913 had zij „de volle aandacht der Regeering"; 20 Maart 1914 moest Van Kol nogmaals aandringen op krachtige bestrijding dezer volkskwaal en eindelijk moest een Amerikaan, de filantroop Rockefeller, dezen strijd aanbinden....

In Demerara kreeg de decentralisatie van den beginne af aan een hygiënisch karakter onder toezicht van een Centralen Gezondheidsraad, daar men het groote nut van een krachtig en gezond volk aldaar ten volle beseft. In Suriname schijnt dit nog geenszins het geval te wezen.

Niet alleen menschen, ook dieren worden door deze wormziekte aangetast, waardoor ingevoerde fokgeiten van Barbados ze in *Curaçao* binnen brachten en de kabrieten besmetten, hen buitengewoon deed vermageren, verzwakken en na chronisch lijden in grooten getale deed sterven. Isolatie, contrôle van de mest en behandeling der dieren met thymol werd daarom door den Gezondheidsdienst voorgeschreven (l. c. p. 45).

In hoeverre de wormziekte in de kolonie Curaçao voorkomt onder de menschen, is moeilijk te zeggen ; zij schijnt er slechts geïmporteerd en sporadisch voor te komen; alleen weet men dat de bevolking van het dorp Simpsons-baai op St. Martin er in sterke mate door is aangetast, wat alweer bleek uit dat allerbelangrijkste Rapport van den Openbaren Gezondheidsdienst op

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

Curaçao over 1917), waarin wij lazen op p. 29 : „Anchylostomiasis (Hookworm). Deze ziekte komt nagenoeg uitsluitend voor onder de bewoners van Simpsons-baai, die er nagenoeg alle aan lijdende zijn. Bij een microscopisch onderzoek werden door mij in alle gevallen eieren van anchylostomum, vaak vergezeld van trichocephalus dispar, gevonden. Over het bestaan dezer ziekte was trouwens reeds vroeger door Dr. Shaw aan het Rockefeller-Institute bericht; tot nog toe is echter van bestrijding geen werk gemaakt. Dit dient echter spoedig te geschieden, al dan niet met behulp van de Rockefeller-Institution. De menschen, allen blanken, zijn zeer zwak en anaemisch, velen idioot en suffig en met degeneratieve stigmata voorzien. Zij huwen allen onder elkander en verkeeren in een toestand van diep verval. Hun aantal is ongeveer 300.

De voeding is onvoldoende en bestaat hoofdzakelijk uit visch ; groenten worden haast niet gebruikt. Het drinkwater door mij medegenomen ter onderzoek, was brak.

De faecaliën worden niet in zee geworpen, doch langs de huizen gestrooid. Wat dit voor de verbreiding der hookwormziekte beteekent, zal iedereen wel duidelijk zijn".

Ten slotte nog iets over een der vreeselijkste ziekten, die het menschdom teisteren, over de *venerische-* dan wel *geslachtsziekten.*

Vreemd genoeg verneemt men daarover voor *Suriname* weinig uit officieele stukken, terwijl, zij reeds sedert jaren voor Curaçao uitvoerig werd besproken. Waarschijnlijk is dat geenszins het gevolg van haar mindere frequentie op het vaste land, dan wel dat het groote verkeer in de haven van Willemstad hare bestrijding meer maakte tot een handels-en scheepvaartbelang en dat het buitenland de aandacht had gevestigd op de gevaren van besmetting voor schepelingen op Curaçao.

Een ruimer standpunt eischt, dat men de bevolking om haar haar zelve bescherme tegen deze vreeselijke ziekte, die aantast het kind in het moederlijf, de kindersterfte vergroot, de krankzinnigengestichten vult, tal van blinden maakt, veel huwelijken ongelukkig doet worden, de bron is van allerlei kwalen en zich wreekt op de komende geslachten. Een ernstig onderzoek naar haar omvang in *Suriname* is dus Regeeringsplicht. Thans lezen wij alleen in de Koloniale Verslagen van het aantal aangevoerde koelies, dat besmet bleek en van het aantal lijders bij

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

de militaire bezetting, dan wel die werden opgenomen in het militair hospitaal.

Toch kan er geen twijfel bestaan of door het losbandig leven van goudzoekers en balata-bleeders, door het geringe aantal vrouwen op de plantages en de zoo algemeen voorkomende prostitutie in de steden, moeten de besmettelijke geslachtsziekten wel een groote verspreiding hebben gevonden. Eene vrouw, die zich aan prostitutie overgeeft, wordt vroeg of laat besmet; zij besmet op hare beurt verschillende mannen, die deze besmetting dan weer in telkens wijder kring verbreiden. De sexueele vroegrijkheid der jeugd, de mindere graad van ontwikkeling der gekleurde bevolking, de woningtoestanden en de slappe sexueele moraal, zijn allen factoren waarom de Regeering onmiddellijk moet ingrijpen ter moreele en hygiënische verbetering van het ras.

Reeds eenige jaren geleden, schreef S, in no. 8 van het *Nederlandsche Zeewezen* „Iets over de sanitaire toestanden te Curaçao". Het is algemeen bekend, zegt schr. dat van *Curaçao*, speciaal Willemstad met zijn haven, een slechte roep uitgaat op hygiënisch gebied, in het bijzonder betreffende het voorkomen, den aard en de verspreiding van venerische ziekten. Dat er voor het bestaan dier ongunstige reputatie een grond bestaat is niet tegen te spreken, wanneer men weet, dat de prostitutie te Willemstad niet geregeld is, en er noch van overheidswege, noch van particuliere zijde, noch van de zijde van het marinebestuur iets van beteekenis gedaan wordt om op eenigerlei wijze van venerische ziekten tegen te gaan.

Nog is een andere factor in het spel, die ongetwijfeld een zeer nadeeligen invloed moet uitoefenen op het ziektecijfer aan boord van schepen, die Curaçao hebben aangedaan, en zeer veel moet bijdragen tot Willemstads slechten naam in den vreemde, het is n.l. volgens schr. de gemakkelijke en goedkoope wijze van sterken drank te krijgen met al de gevolgen daaraan verbonden.

In de onmiddellijk nabijheid van de haven van Willemstad bestaan een groot aantal drankhuizen, waar tegen geringen prijs spiritualiën van bedenkelijke kwaliteit te verkrijgen zijn ; deze kroegjes van een zeer inferieur soort, ware „moordholen," die tot laat in den nacht geopend zijn, hebben al wat op hun geweten. Een bezoeker, die in een dergelijke gelegenheid boven zijn theewater geraakt en daardoor de reeds weinige zelfbeheer-

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

sching verliest, heeft natuurlijk zeer veel kans het slachtoffer te worden van de sletten, die juist in en om dergelijke drankholen voortdurend rondzwerven.

Het behoeft dan ook geen verwondering te baren, dat Amerikaansche en Duitsche oorlogsschepen de haven van Curaçao bij voorkeur niet bezoeken en hun volk, dat zich wel niet anders zal gedragen dan het scheepsvolk in het algemeen, niet bloot willen stellen aan de gevaren van een havenplaats, waar ten opzichte van drankverkoop en prostitutie nog volkomen anarchie heerscht". De schrijver hoopt terecht, dat maatregelen zullen worden genomen, die aan de ongewenschte toestanden een einde zullen maken, opdat de haven van Curaçao, die ongetwijfeld een toekomst heeft, niet langer in zijn ontwikkeling belemmering onder vinde.

En nog in het jongste Jaarverslag van den Openbaren Gezondheidsdienst kan men lezen, dat de prostitutie, op Aruba, zich uitbreidt met het gevolg dat venerische ziekten toenemen ; dat op Saba vele mannen besmet uit het buitenland terug komen, waarvan hun vrouwen dan het slachtoffer worden, zoodat ook op dat eiland steeds meerderen worden aangetast. „Venerische ziekten", heet het aldaar verder, „zijn in de geheele kolonie, doch vooral op Curaçao, en dan in de havenstad Willemstad, zeer verbreid; het laboratorium-verslag kan eenigszins een indruk geven van de frequentie van syphilis en gonorrhaea aldaar" (p. 71). Het zeer groote aantal positieve reacties van Wassermann (64 % van 778 reacties), wijst beter dan vele woorden kunnen doen, op de groote verspreiding der venerische ziekten in deze kleine stad met 15.000 inwoners. Het aantal salpingitiden (ontsteking van oorvlies dan wel baarmoeder) is merkwaardig groot en staat in nauw verband met de zeer verbreide gonorrhaea, die veer oogziekten veroorzaakt. Ook onder de beschaafde kringen loopen er velen rond, wier bloed door syphilis is vergiftigd en ontzettend is het aantal kinderen dan wel jonge lieden die besmet bleken door dit venijn.

De zending van Dr. den Houter om een onderzoek in te stellen en maatregelen te nemen tot bestrijding der geslachtsziekten op Curaçao had bereids gunstige gevolgen. Zijn belangrijk Rapport is te vinden in de *Nederlandsche Staatscourant* van 28 Sept. 1916, no 228, waarheen hier moet worden verwezen.

Reeds werden een polikiniek en een kliniek ingericht waarvan

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

een druk gebruik wordt gemaakt en die geleid wordt door den heer en mevrouw Dr. Waterman, door „een geest van hulpvaardige naastenliefde" ; opheffen en verbeteren, niet afstooten en kwetsen is daar leuze en practijk, terwijl hygiënisch raad en voorlichting wordt verstrekt, dus kwakzalversmiddelen worden bestreden. Beiden voelen voor wat arm, zwak en ellendig is en wijden hun beste krachten aan leniging dier nooden.

Voorlichting van het publiek zal wel worden, dan wel is bereids, ter hand genomen, waarbij de hulp en medewerking der burgerij noodzakelijk is, die tevens alle hulp dient te verleenen en publieke vrouwen, na het verlaten der inrichting, aan een beter, meer menschwaardig bestaan te helpen.

Wettelijke dwang mag niet achterwege blijven, om patienten te dwingen zich kosteloos te laten genezen en besmette personen te kunnen isoleeren ; het alcoholmisbruik te bestrijden waardoor het gevaar van venerische ziekten vermindert.

Verder is een Ordonnantie ontworpen waardoor iemand, man of vrouw, die wetende met gesslachtsziekte besmet te zijn, een ander infecteert, kan worden gestraft. „Als noodzakelijke aanvulling is daarbij gedacht, dat tot staving van een vermoeden van het begaan van een dergelijk delict, een gedwongen onderzoek naar het bestaan eener dergelijke ziekte kan worden ingesteld omgeven met maatregelen ter bescherming der persoonlijke vrijheid". Moge deze Verordening, waarmede de wetgevers van Denemarken, Zweden en Noorwegen reeds jaren geleden voorgingen, spoedig in werking treden om niet langer zulke ware misdadigers straffeloos te laten rondloopen, die dan steeds meerderen in het ongeluk kunnen storten en de volksgezondheid voortdurend benadeelen. Doch *waarom moet dan Suriname achterwege blijven ?*

Een zijtak van syphilis schijnt de *Yaws-ziekte* te zijn (framboesia tropica), die voornamelijk in *Suriname* wordt aangetroffen, waarop bereids 3 December 1904 door Van Kol de aandacht der Regeering werd gevestigd. Deze zeer besmettelijke ziekte, welke door vliegen wordt overgebracht, werd enkele jaren geleden als infectie-ziekte (2 Augustus 1909) wettelijk erkend, nadat zij reeds een onrustbarende uitbreiding had verkregen en het etablissement te Groningen geen ruimte genoeg meer bood om alle lijders aan deze huidziekte met haar afzichtelijke zweren en uitwassen op te nemen. De behandeling

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

met Salversan door Dr. Koch (Koloniaal Verslag 1911) toegepast gaf schitterende resultaten. Op Ceylon nam men zijn toevlucht tot inenting en de Boschnegers exponeeren de kinderen aan de infectie, waardoor zij op lateren leeftijd immuun worden. Deze ziekte is dus afdoende te bestrijden, wat thans ook in onze West-Indische Kolonie naar behooren geschiedt.

Van den zoo belangrijken *reinigingsdienst* kan hetzelfde niet worden gezegd. Er bestaan wel politie-voorschriften tegen het vervuilen der erven, doch daaraan wordt in geen van beide koloniën voldoende de hand gehouden, evenzoo laten de openbare reinigingsdienst, de rioleering en faecaliën-afvoer veel te wenschen over. Soms worden bij gebrek aan privaten de excrementen op willekeurige plaatsen weggeworpen, waarvan de gevolgen hiervoren werden geschetst. Vooral in Willemstad wordt zelfs in de wijken der gegoeden (Quinta en Altona) de publike weg nog te veel als mestvaalt beschouwd ; de rest van het faecaalvuil stort men er in de openbare wateren: St. Annabaai, Waaigat, en Rifwater. Alleen door behoorlijke rioleering kan in dit euvel worden voorzien.

Het moet dus ronduit worden erkend dat de besturen onzer West-Indische Koloniën in veel oprichten, wat de volksgezondheid betreft, hun plicht *niet* hebben vervuld. De drinkwatervoorziening, de afvoer van faecaliën en de bevordering der reinheid laten, zoowel in Suriname als op Curaçao, nog heel wat te wenschen over, evengoed als de woningtoestanden. De bestrijding der malaria bleek verre van voldoende ; die tegen de mijnwormziekte moest door een vreemdeling worden ondernomen ; voor het tegengaan van geslachtsziekten moet in Suriname nog vrij wel alles worden gedaan ; de verloskundige hulp is alom nog gebrekkig geregeld ; de tuberculose heeft nog nauwelijks de aandacht der Regeering getrokken. Het onverstand en het gemis aan medewerking der bevolking, trouwens wel degelijk zindelijk van aard wat lichaam, tanden en eetgerij benevens kleeding betreft, kunnen niet als vergoelijking dienen van zulk ernstig plichtsverzuim, daar deze in haar eigen belang, tot hygiënische maatregelen kan worden verplicht en gedwongen

Er is dus op dit gebied veel achterstand in te halen; moge dit met kracht en spoedig geschieden !

---

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PASSED

PERPUSTAKAAN NASIONAL
REPUBLIK INDONESIA

PERPUSTAKA

VI